

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep

0030 OSLO

Deres ref.:
201102411-/SCN

Vår ref.:
12/53044/TKAAS

Dato:
27.04.2012

Svar på høring

Det er sendt ut til høring en rekke endringer og presiseringer i tobakkskadeloven med forskrifter for å begrense ungdoms tilgang til tobakk, utvide de tobakksfrie arenaene i samfunnet og styrke vernet mot passiv røyking.

Tobakkskonvensjonen pålegger myndighetene å innføre "effektive tiltak" for å hindre salg til mindreårige. Det er forsøkt samarbeid med bransjen og informasjonstiltak er iverksatt, men det har ikke blitt bedre på ti år selv om man har satset på dette. Tilsyns- og bevillingsordninger har vært ute til høring tidligere og høringsinstanser stiller seg positive til forslagene.

Bærum kommune stiller seg positive til en innstramning av tobakkskadeloven og ser behovet for mer effektive virkemidler for å forhindre salg av tobakk til mindreårige. En endring og presisering av tobakkskadeloven vil styrke arbeidet med et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid. Folkehelsekonvensjonen er en del av oppfølgingen av samhandlingsreformen, som er regjeringens politikk for å møte fremtidens helseutfordringer. En viktig målsetning i reformen er å forebygge der det er mulig.

Med de foreslåtte endringene vil Norge fullt ut innfri sine forpliktelser etter WHO's tobakkskonvensjon.

Bærum kommune er i mot departementets forslag om at det skal innføres en kommunal bevillingsordning for salg av tobakksvarer.

Bærum kommune er skeptisk til om innføring av en bevillingsordning for tobakk vil være et tiltak som har den ønskede effekten. For at et eventuelt bevillingssystem skal ha den ønskede effekt, er det en del forutsetninger som bør være innfridd. Nedenfor gis noen innspill til hvordan en eventuell bevillingsordning bør organiseres ut fra kommunens erfaringer.

Postadresse:
1304 Sandvika
E-post: post@baerum.kommune.no

Besøksadresse:
Budstikkagården
Rådmann Halmrasts
vei 2
1304 SANDVIKA

Org. nr: 974.553.376
Bank:
Telefon: 67 50 32 00
Faks: 67 50 32 01

KLART SPRÅK?
Hjelp oss å bli bedre:
klartsprak@baerum.kommune.no

Punkt 3 – Tiltak for å begrense ungdoms tilgang mot tobakk

Punkt 3.1 – et bevillingssystem

Bevillingsperiode

Bærum kommune er positiv til at bevillingsperioden er løpende, da systemet ikke skal være basert på lokalt skjønn – som alkoholloven. Kommunen har imidlertid erfaringer fra serveringsbransjen, med at man ikke får inn meldinger om nedleggelse og eierskifter når systemet er løpende. Dette vil imidlertid kunne avhjelpest med plikt til å fremvise tobakksbevilling til grossist for å få kjøpt tobakk (jf alkoholloven § 1-4 c, 2. ledd), da det skaper et incentiv hos ny bevillinghaver om å melde fra til kommunen om endring.

Bærum kommune er positiv til at det ikke kan gis bevilling til enkelt anledning. Det bør tydeliggjøres hvorvidt en bevillinghaver kan utvide arealet sitt for en bestemt anledning, slik det er anledning til for skjenkebevillinger, jf alkoholloven § 4-2, 4. ledd. Bærum kommune anbefaler at det ikke åpnes for en slik mulighet.

Søknad om bevilling

Kommunen har erfaringer med lovendring i serveringsloven i 2006, der kretsen av bevillingspliktige ble økt, uten at de nye bevillingshaverne hadde plikt til å varsle kommunen. Erfaringen er at svært få meldte fra om at de nå faller innenfor lovens system, hvilket gjorde at kommunen mistet oversikten over hvem de skulle ha tilsyn med.

Kommunen har på denne bakgrunn ikke fullstendig oversikt over hvor alle kiosker, bensinstasjoner og gatekjøkken befinner seg, og vil således ikke vite hvilke steder de skal inndra bevilling fra, hvis disse får tobakksbevilling automatisk. Man vil heller ikke vite hvor informasjon om meldeplikt skal sendes ut.

Bærum kommune foreslår at tobakksbevilling må fremvises for å få kjøpt tobakk hos grossist, på lik linje med dagens ølsalg, jf alkoholloven § 1-4 c, 2. ledd. Dette vil øke sannsynligheten for at bevillingshaverne melder seg til kommunen.

Kommunenes skjønnsutøvelse

Bærum kommune er positiv til at saksbehandlingen forenkles ved at lovforslaget trekker paralleller til serveringsloven.

Krav til vandel

Bærum kommune er usikker på om vandelskrav vil ha noen merkbar effekt i forhold til salg av tobakk til mindreårige. Stråmannsvirksomhet er et kjent fenomen. Dette er ressurskrevende og vanskelig å avdekke. Administrasjonen rundt innhenting av vandel på området vil mest sannsynlig ikke stå i forhold til innkommende respons av den grad at det vil føre til inndragning/avslag.

Dersom det innføres vandelskrav er Bærum kommune positiv til mer begrensede vandelskrav enn alkoholloven, tobakkskadelovens formål tatt i betraktning. Bærum kommune er videre usikker på om det er formålstjenelig å ha like omfattende personkrets som skal vandelsvurderes som ved alkoholloven.

Styrer og stedfortreder

Erfaringsmessig er det mange bevillingshavere som ikke melder fra når de bytter styrer og stedfortreder. Kommunen vet da ikke hvor lenge stedene har vært uten ny styrer når

dette oppdages. Bærum kommune er positiv til at bevillingen kan inndras hvis ikke styrer erstattes, men foreslår at det tidfestes hva som er å anse som ”innen rimelig tid”.

Internkontroll

Erfaringsmessig bryter mange påbudet om å ha internkontroll etter alkoholloven. Kommunen erfarer også at mange små bevillingshavere sliter med å sette sammen en grundig internkontroll, da alkoholloven stiller store krav. Det er tidvis komplisert for kommunen å kontrollere internkontrollen på det enkelte sted, da det krever stor grad av skjønn med hensyn til å vurdere om den er grundig nok. Bærum kommune anbefaler at internkontroll på tobakk i større grad standardiseres, da utsalgssteder for tobakk er mer ensartede og står overfor mer like problemstillinger, sammenliknet med skjenkestedene.

Gebyr

Bærum kommune er positiv til kommunale bevillingsgebyr. Bærum kommune er også positiv til søknadsgebyr, da man har noe erfaring med ”useriøse søknader” som krever behandling og som deretter trekkes, eller stedet aldri blir noe av. Et søknadsgebyr vil muligens forebygge dette. Bærum kommune foreslår at gebyrene jevnlig skal indeksreguleres.

Kontroll

Administrering og utføring av kontroller vil kreve mye ressurser og økt kompetanse hos kommunen. Bærum kommune anbefaler at det gis nasjonale retningslinjer på hvordan kontrollene skal gjennomføres med hensyn til å avdekke salg av tobakk til mindreårige.

Erfaringsmessig er det svært få tilfeller som blir avdekket ved dages ølsalgskontroller, selv om Bærum kommune har god kvalitet på kontrollene. Kommunen antar at salg av tobakk er vanskeligere å avdekke enn salg av øl. Dette med bakgrunn i at det fremgår tydelig at en ung person har tenkt til å kjøpe øl når alkoholen må bæres og legges på båndet, mens tobakken kjøpes i kassen. Ved salgskontroll av alkohol kan kontrolløren holde seg på anonym avstand til kassen og kunder inntil man ser at muligheten for ølsalg er tilstede. Ved kontroll av tobakkssalg fordres at kontrollørene må oppholde seg i direkte tilknytning til kassen hver gang en ung person står i kø, for å kunne gripe inn når et salg har funnet sted. I en kiosk/bensinstasjon vil man også måtte oppholde seg i området rundt disken for å kunne observere salgssituasjonen. Dette vil mest sannsynlig avsløres raskt av salgsstedets personale, og også avsløre anonymiteten for en eventuell samtidig salgskontroll av alkohol.

Bærum kommune anbefaler at det vurderes hvorvidt de store dagligvarekjedene selv burde ta ansvar for internkontroll på dette området, for eksempel ved bruk av egne testpersoner, krav om elektronisk dokumentasjon på legitimasjonssjekk (jf. Vinmonopolets system) etc.

Med tanke på de store ressursene kommunen må bruke sammenholdt med utsiktene til å avdekke lite salg til mindreårige, anbefaler ikke Bærum kommune et krav om å ha tre ganger så mange kontroller som antall tobakksbevillinger.

Inndragning

Bærum kommune er positiv til en nasjonal forskrift som sikrer ensartet praksis med hensyn til inndragning.

Overgangsperiode

Bærum kommune gjør oppmerksom på at svært mange potensielle utsalgssteder ikke er kjent med alkohollovens bestemmelser. I Bærum kommune er det ca 50 salgsbevillinger

og rundt 200 serveringsbevillinger, men mørketallene for sistnevnte er store. Mange serveringssteder selger tobakk, men ikke alkohol. Bærum kommune anbefaler å be om at staten initierer en informasjonskampanje om tobakksbevilling rettet mot større kjeder av bensinstasjoner, kiosker og andre tenkelige utsalgssteder.

Bærum kommune har ingen kommentarer til punktet:

Punkt 3.2 – Registreringsplikt for importører og produsenter av tobakksvarer

Punkt 3.3 – Aldersgrensen for kjøper og selger av tobakksvarer

Bærum kommune støtter forslaget om å la aldersgrensen for salg av tobakk være uendret.

Punkt 3.4 – Opphevelse av unntaksbestemmelsen om daglig tilsyn med salget

Dagens unntaksbestemmelse om salg av tobakk der selger har en alder under 18 år, men er under tilsyn av person over 18 år, foreslås tatt ut. Bærum kommune støtter dette forslaget.

Bærum kommune har ingen kommentarer til punktene:

Punkt 3.5 – Forbud mot salg av mindre sigarettpakker

Punkt 3.6 – Presisering av forbudet mot synlig oppstilte tobakksvarer

Punkt 3.7 – Forbud mot selvbetjening

Punkt 4 – Tobakksfrie arenaer og vern mot passiv røyking

Punkt 4.1 – Røykfrie arbeidslokaler

Bærum kommune stiller seg bak forbudet mot røykerom og røyking på enkeltkontor. Videre er kommunen positiv til at dispensasjonshjemmel for særlige tilfeller innføres. Dette er forenklinger som reduserer ulike tolkninger av regelverket.

Punkt 4.2 – Håndheving av røykeforbudet på serveringssteder

Helsedepartementet har vurdert totalforbud mot røyking på serveringssteder, men mener at det primært er innebygging av uteserveringer som skaper problemer med å håndheve dagens røykeforbud. Departementet foreslår istedenfor å innføre buffersoner og nasjonale retningslinjer for innebygging av uteserveringer.

Erfaringer fra Bærum kommune viser foreløpig kun ett tilfelle av "innebygget" uteservering i kommunen med påfølgende innlevert klage til kommunen. Det ble da etablert et samarbeid med Arbeidstilsynet og gjennomført en felles befarings. Siden klagen kom til kommunen, var det kommunen som i dette tilfellet utferdiget et skriv på bakgrunn av befaringsen, i samråd med Arbeidstilsynet.

Erfaringsmessig mener Bærum kommune at det er et stort behov for et formalisert samarbeid mellom Arbeidstilsynet og kommunene på dette området. Det bør vurderes å ta dette inn i forskriftene eller retningslinjer. Erfaring fra andre områder viser at det er en utfordring at både stat og kommune har overlappende tilsynsoppgaver.

I spørsmålet om opprettelse av buffersoner og nasjonale retningslinjer for innebygging av uteserveringer mener Bærum kommune at det er viktig at det kommer på plass nasjonale retningslinjer. Dette for å sikre en mest mulig enhetlig praksis, ved å unngå diskusjon om størrelsen på sonene og andre utfordringer i forhold til håndheving av tiltakene. Bærum kommune ser at det vil være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i retningslinjer som Arbeidstilsynet allerede har utarbeidet og som har blitt brukt som mal mange steder allerede. Bærum kommune har også laget egne administrative retningslinjer – se;

Bærum kommune foreslår at bisetningen om krav til merking av røykeforbud på inngangsdørene til serveringsstedene strykes. Dette er ikke lenger nødvendig da forbudet nå er godt innarbeidet. Dette er heller ikke noe kommunen kontrollerer ved tilsyn.

Punkt 4.3 – Tobakksbruk i arbeidstiden

Punkt 4.4 – Tobakksfrie uteområder og tobakksfri skoletid for elevene

Bærum kommunestøtter forslagene om å gjøre skoler og barnehager røykfrie, både innendørs og utendørs. Barne- og ungdomsskolene i Bærum har lenge vært røykfrie. Fylkeskommunen har hatt anledning til å gjøre de videregående skolene røykfrie gjennom ordensreglementet. Dette gir mulighet for ulik praksis mellom skolene.

Skoler og barnehager er allerede omfattet av regelverk mot røyking gjennom Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Det er åpnet for at det kan røykes i private familiebarnehager/dagmammaer (i private hjem) utenom åpningstidene. Selv om erfaring fra tilsyn i Bærum kommune tilsier at det i disse barnehagene heller ikke røykes innendørs utenom åpningstidene, er Bærum kommune positiv til at dette nå kommer inn i lovverket.

Det er viktig at formuleringene i lovverket ses på og harmoniseres med Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler for å hindre dobbeltregulering slik som forslaget nå legger opp til.

Bærum kommune støtter departementets forslag om at forskrift om miljørettet helsevern kun henviser til tobakkskadeloven (s.74). Da kan kravet i § 18 i Forskriften utgå. Det arbeides nå med å revidere veilederen til Forskrift om miljørettet helsevern. I veilederen bør overnevnte vedrørende røyking i skoler og barnehager tas inn.

Punkt 4.5 – Røykfrie lokaler og uteområder i barnehagene

Se punkt 4.4.

Punkt 4.6 – Barns rett til vern mot passiv røyking

Det reises spørsmål om behov for en normativ lovbestemmelse om barns rett til vern mot passiv røyking. Bærum kommune slutter seg til forslaget om en slik ny lovbestemmelse.

Punkt 4.7 – Helseinstitusjoner

Helsedepartementet foreslår at adgangen til å ha røykerom på helseinstitusjoner oppheves.

Bærum kommune er positiv til forslaget, men vil bemerke mulige negative konsekvenser for pasienter/klienter med sterk bevegelsesinnskrenkning av ulike årsaker og karakter. Ved å åpne for egne røykerom i særlige tilfeller vil brannsikkerhet bedre kunne ivaretas ved at disse kan henvises til røykerom framfor å røyke på egne beboelsesrom uten tilsyn.

Punkt 4.8 – Røykfrie inngangspartier

Alle inngangspartier til helseinstitusjoner og offentlige virksomheter forslås å gjøres røykfrie. Bærum kommune stiller seg positiv til dette.

Bærum kommune har ingen kommentarer til punktene:
Punkt 4.9 – Plager fra naboers røyking
Punkt 5 – Diverse andre forslag
Punkt 5.1 – Tobakkskadelovens formålsbestemmelser
Punkt 5.2 – Forbudet mot tobakksreklame og -sponsing
Punkt 5.3 – Forbud mot testing av tobakksvarer
Punkt 5.4 – Tobakksurrogater og tobakksimitasjoner
Punkt 5.5 – Forbud mot produkter for å skjule helseadvarslene
Punkt 5.6 - Statistikkinformasjon
**Punkt 5.7 – Annonsering av nye tobakksutsalg og opplysningskilt ved
utsalgssteder**
Punkt 5.8 – Presisering av reklameforbudet

Høringsnotatet ble politisk behandlet og enstemmig vedtatt i Sektorutvalg bistand og omsorg i Bærum kommune, den 19.4.2012 - saksnummer 025/12.

Med hilsen

Hans Kristian Lingsom
Fungerende Rådmann

Trine Bakkeli
Kommunalsjef